

19 Ιανουαρίου 2009
Αρ. Πρωτ.: 16970/2007/2
Χειρίστρια: Ν. Μπαφέ, τηλ. 210 7289817

Προς: κ. Μαρίνο Κωνσταντινίδη
Διευθυντή Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ροδόπης
Δημοκρατίας 1
69100 Κομοτηνή

Κοινοποίηση: κ. Άγγελο Συρίγο
Ειδικό Γραμματέα Παιδείας, Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης
Αν. Παπανδρέου 37
15180 Μαρούσι

Αξιότιμε κύριε Κωνσταντινίδη,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, όπως ήδη γνωρίζετε, πραγματοποίησε επίσκεψη στις 18 Νοεμβρίου 2008 στο 7^ο, στο 9^ο και στο νεοϊδρυθέν 12^ο Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής προκειμένου να έχει μια καλύτερη εικόνα για τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί σχετικά με τη φοίτηση παιδιών Ρομά στα σχολεία αυτά. Από την επίσκεψη αυτή καθώς και μετέπειτα επικοινωνίες τόσο μαζί σας όσο και με την κοινωνική λειτουργό που καλείται να διαχειριστεί μερικές φορές ζητήματα που αφορούν τη φοίτηση των παιδιών αυτών σε σχέση με την οικογένειά τους έχουμε διαπιστώσει τα εξής:

Όσον αφορά το 9^ο Δημοτικό Σχολείο φαίνεται να λειτουργεί αρμονικά χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα παρόλο που τα περισσότερα παιδιά Ρομά που φοιτούν σε αυτό δεν μπορούν να συνεχίσουν στο γυμνάσιο έχοντας αρκετά χαμηλό μαθησιακό επίπεδο γεγονός το οποίο θα πρέπει να σας απασχολήσει όσον αφορά τον τρόπο διδασκαλίας και το περιεχόμενο των μαθημάτων.

Ο αριθμός των εγγεγραμμένων παιδιών Ρομά στο 7^ο Δημοτικό Σχολείο είναι εξαιρετικά μεγάλος (σε σύνολο 239 μαθητών οι 155 είναι τσιγγανόπαιδες) με αποτέλεσμα τη δυσχερή λειτουργία αυτού του σχολείου. Γίνεται σαφές ότι ο μεγάλος αριθμός μαθητών Ρομά δεν αφήνει περιθώρια ουσιαστικής ένταξης και ενσωμάτωσής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Για να υπάρχουν οι συνθήκες ένταξης και ενσωμάτωσης, μεταξύ άλλων, οι προς ένταξη μαθητές δεν μπορεί να υπερβαίνουν έναν μικρό αριθμό οι οποίοι θα φοιτούν σε τάξεις υποδοχής για ένα διάστημα ενώ ταυτόχρονα θα διευκολύνεται η συνύπαρξή τους με τους υπόλοιπους σε διαδικασίες όπως εκδρομές, γυμναστική, καλλιτεχνικά, κ.λπ. και στη συνέχεια θα φοιτούν στις κανονικές τάξεις μαζί με τα υπόλοιπα παιδιά. Όπως υπενθυμίζεται και με την υπ'αριθμ.Φ20.3/1430/12-9-2008 εγκύκλιο με θέμα: «εγγραφή και φοίτηση Ρομά», οι «*μαθητές διαπολιτισμικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης καλό είναι να μην υπερβαίνουν το 50% του συνολικού αριθμού των μαθητών ανά τμήμα. Στην περίπτωση που οι μαθητές αυτοί υπερβαίνουν το 50% ανά τμήμα, απαιτείται ενημέρωση των Σχολικού Συμβούλου, ο οποίος θα επιληφθεί του ζητήματος*». Επιπροσθέτως δεν υπάρχει συστηματική αξιοποίηση κοινωνικού λειτουργού από το σχολείο, που απαιτείται για την ουσιαστική και μακρόχρονη σύνδεση του σχολείου με τις οικογένειες.

Τέλος, από τη συζήτηση που πραγματοποιήσαμε με τους εκπαιδευτικούς του εν λόγω σχολείου έγινε φανερό ότι θεωρούν πως δεν είναι εφοδιασμένοι με τα κατάλληλα εκπαιδευτικά εργαλεία ή την απαραίτητη κατάρτιση για να διδάσκουν και κυρίως να διαπαιδαγωγούν παιδιά Ρομά.

Επί του παρόντος λοιπόν το 7^ο Δημοτικό Σχολείο αφενός φαίνεται να λειτουργεί ως μία ενιαία σχολική μονάδα στην οποία έχει συσσωρευτεί ένταση με αποτέλεσμα την ανάσχεση της μαθησιακής διαδικασίας για όλους τους μαθητές, αφετέρου στην πραγματικότητα έχουν ξεχωριστεί σχεδόν ολοκληρωτικά οι Ρομά από τους μη Ρομά μαθητές ούτως ώστε η συντριπτική πλειοψηφία των τσιγγανοπαίδων να παραμένουν σε τάξεις υποδοχής χωρίς ουδεμία θετικά επενδυμένη προσπάθεια συνύπαρξης με τους υπόλοιπους μαθητές γεγονός το οποίο συμβάλλει στη διάκριση και την εχθρική στάση της κάθε ομάδας προς την άλλη.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και θεωρώντας δεδομένη πλέον τη λειτουργία του 12^{ου} Δημοτικού Σχολείου, το οποίο ιδρύθηκε από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. για να φιλοξενήσει κυρίως πληθυσμό μαθητών Ρομά που δεν έχουν ακόμα για διάφορους λόγους ενταχθεί σε κάποιο σχολικό πλαίσιο, θεωρούμε ότι θα πρέπει να γίνει άμεσα ένας συνολικός σχεδιασμός ο οποίος να λαμβάνει υπόψη όλες τις παραμέτρους που έχουν δημιουργηθεί και να ανακοινωθεί εγκαίρως σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς/άτομα. Αντιθέτως, η μερική αντιμετώπιση των ζητημάτων που αφορούν την ένταξη των παιδιών αυτών στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως έχει συμβεί και στην παρούσα περίπτωση, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία πολλαπλών και δυσεπίλυτων προβλημάτων και στη σχολική συμμετοχή των υπολοίπων μαθητών. Στον σχεδιασμό λοιπόν αυτό, καταρχήν, θα πρέπει να περιλαμβάνονται ενέργειες οι οποίες θα στοχεύουν στην αποσυμφόρηση του 7^{ου} Δημοτικού Σχολείου ούτως ώστε να αποκατασταθεί η εύρυθμη λειτουργία του. Η αποσυμφόρηση αυτή θα πρέπει να γίνει αφού θα έχουν επιλεγεί τα σχολεία που μπορούν να υποδεχθούν ένα μικρό αριθμό μαθητών Ρομά χωρίς να ξεπερνούν τα αριθμητικά όρια που επιτρέπουν την πραγματική ενσωμάτωσή τους σε αυτά.

Παρόλο ότι από το αρ.8, παρ.1γ του Π.Δ. 201/98 γίνεται σαφές ότι μετεγγραφές πραγματοποιούνται και «*όταν συντρέχουν έκτακτοι λειτουργικοί λόγοι (αποσυμφόρηση του σχολείου ως προς τον αριθμό των μαθητών κ.ά.), ύστερα από απόφαση του αρμόδιου Προϊσταμένου Δ/νσης ή Γραφείου Εκπ/σης, σε συνεργασία με τους Διευθυντές. Στην περίπτωση αυτή η μετεγγραφή γίνεται χωρίς την αίτηση του γονέα, με βάση προκαθορισμένα κριτήρια που ορίζονται σε κοινή σύσκεψη του προϊσταμένου με το δ/ντή και το σύλλογο διδασκόντων*», εντούτοις θεωρούμε ότι η υποχρεωτική μετεγγραφή στη μέση της σχολικής χρονιάς και χωρίς προηγούμενη ενημέρωση και διαβούλευση με όλους όσους εμπλέκονται σε αυτό το σχέδιο φορείς/άτομα ενδεχομένως δημιουργήσει ακόμα περισσότερα προβλήματα και αντιδράσεις.

Αντίθετα θεωρούμε ότι σε συνεργασία με διευθυντές σχολείων, εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, –που θα πρέπει να αναλάβουν και τυπικά ρόλο στην διαδικασία υποστήριξης των σχολικών μονάδων όπου φοιτούν μαθητές Ρομά-, τους συλλόγους γονέων και τους εκπροσώπους της κοινότητας Ρομά θα πρέπει να φτάσετε σε συμφωνία ως προς τις μετεγγραφές οι οποίες θα πραγματοποιηθούν την επόμενη σχολική χρονιά δίνοντας τον απαραίτητο χρόνο προετοιμασίας για τα εξής:

- να ανακαταμεληθούν τα παιδιά Ρομά σε σχολεία της περιοχής
- να γίνουν σαφή και ξεκάθαρα τα οφέλη που θα αποκομίσει το κάθε παιδί και η κάθε εμπλεκόμενη ομάδα από τις μετεγγραφές των παιδιών Ρομά και να ανακοινωθούν σε όλους
- να ληφθεί υπόψη η απόσταση από τα σχολεία αυτά και να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για τη μεταφορά των παιδιών όταν αυτή χρειάζεται. Δεδομένου ότι συχνά σε άλλες περιοχές έχει φανεί ότι κατά τη μεταφορά μαθητών δημιουργούνται προβλήματα που αφορούν τόσο τις σχέσεις των παιδιών με τον οδηγό όσο και την ασφαλή μεταφορά τους, είναι σκόπιμο να προβλεφθούν συνοδοί, που θα μπορούσαν να είναι άτομα από τον συνοικισμό, για να συνοδεύουν τους μαθητές κατά τη διάρκεια αυτής.
- να ενημερωθούν από τώρα όλοι οι γονείς των οποίων τα παιδιά κρίνεται ότι θα μετεγγραφούν ούτως ώστε να υπάρχει επαρκής χρόνος συνεργασίας μαζί σας καθώς και με κοινωνικούς λειτουργούς για να κατανοηθούν οι λόγοι

μετεγγραφής και τα οφέλη που το παιδί τους και οι ίδιοι θα αποκομίσουν από αυτήν.

- ο να γίνει πρόσληψη κοινωνικών λειτουργιών ειδικά για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής ένταξης των παιδιών Ρομά της περιοχής, με ένα σαφές και ξεκάθαρο πλαίσιο συνεργασίας και αντικειμένου εργασίας το οποίο θα ανακοινωθεί σε όλους του εμπλεκόμενους (π.χ. εκπαιδευτικούς, συλλόγους γονέων, μαθητές και εκπροσώπους των συνοικισμών Ρομά)
- ο να αντιμετωπισθούν πιθανά ιατρικά θέματα ή ελλείψεις σε εμβολιασμούς κ.λπ.
- ο να γίνει κατάλληλη προετοιμασία των σχολείων που θα υποδεχθούν αυτά τα παιδιά και κυρίως των εκπαιδευτικών με εκπαίδευση από σχολικούς συμβούλους ή άλλους επαγγελματίες που κρίνετε ότι μπορούν να φανούν διευκολυντικοί ώστε η διδασκαλία στα τμήματα υποδοχής, και όχι μόνο, να είναι ουσιαστική και βασισμένη σε μεθόδους που λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα των μαθητών. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει σε προηγούμενη επιστολή μας, η ταυτότητα αυτού του μαθητικού πληθυσμού θα πρέπει να επηρεάζει καθοριστικά την οργάνωση, τη μεθοδολογία και το περιεχόμενο της μαθησιακής διαδικασίας.

Τέλος, θα επιθυμούσαμε να τονίσουμε ότι ο Συνήγορος του Πολίτη υποδέχεται ευμενώς τις ενέργειες του Υπουργείου Παιδείας για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής ένταξης και συμμετοχής όλων ανεξαιρέτως των παιδιών Ρομά, ωστόσο επισημαίνει ότι η λειτουργία σχολείων στα οποία φοιτούν αποκλειστικά παιδιά αυτής της πληθυσμιακής ομάδας, ενώ στην ίδια περιοχή διαμένουν και άλλα παιδιά, αντίκειται στον στόχο της ισότιμης εκπαιδευτικής τους ενσωμάτωσης και μπορεί να συνιστά διάκριση σε βάρος της ομάδας αυτής. Θα πρέπει επομένως το 12^ο Δημοτικό Σχολείο σταδιακά να μετεξελιχθεί, με ό,τι αλλαγές συνεπάγεται αυτό, σε ένα σχολείο το οποίο υποδέχεται γενικά το μαθητικό πληθυσμό της περιοχής και όχι μόνο την συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα. Ενδιαμέσως, οι μαθητές Ρομά που φοιτούν στο, σχολείο αυτό θα πρέπει να αξιολογούνται συχνά και, εφόσον υπάρχει πρόοδος, κυρίως στη γλωσσική τους επάρκεια, να τους δίνεται δυνατότητα και υποστήριξη για ένταξη σε τάξεις σχολείων με μικτή πληθυσμιακή σύνθεση.

Όπως έχει πολλάκις αναφερθεί από τον Συνήγορο του Πολίτη, η Πολιτεία είναι υποχρεωμένη να φροντίσει ώστε τα παιδιά Ρομά όχι μόνο να εγγράφονται στο σχολείο αλλά και να παραμένουν στην εκπαίδευση, αξιοποιώντας στο μέγιστο την παραμονή τους εκεί και να αποφοιτούν από το δημοτικό έχοντας αποκτήσει επαρκείς γνώσεις για να προχωρήσουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην αντίθετη περίπτωση κατά την οποία ναι μεν εγγράφονται αλλά συνεχίζουν και ίσως αποφοιτούν χωρίς να έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις, υπονομεύεται η προσπάθεια εκπαιδευτικής ένταξης στο σύνολό της ενώ μακροπρόθεσμα ενδέχεται να λειτουργήσει αντίστροφα ως προς την εισροή και παραμονή περισσότερων παιδιών στο σχολείο.

Παρακαλούμε να μας ενημερώσετε εγγράφως για τις ενέργειες στις οποίες σκοπεύετε να προβείτε για το θέμα αυτό. Είμαστε στη διάθεσή σας για οποιοσδήποτε απαραίτητες διευκρινίσεις και για περαιτέρω συνεργασία.

Με τιμή,

Γιώργος Μόσχος
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη
για τα Δικαιώματα του Παιδιού